

Ocena ryzyka zawodowego związanego z narażeniem na wirus SARS-CoV-2 w miejscu pracy ¹

1. Podstawa prawna

1) Kodeks pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320)

Rozdział VI Profilaktyczna ochrona zdrowia

Art. 226. Pracodawca:

- 1) ocenia i dokumentuje ryzyko zawodowe związane z wykonywaną pracą oraz stosuje niezbędne środki profilaktyczne zmniejszające ryzyko;
- 2) informuje pracowników o ryzyku zawodowym, które wiąże się z wykonywaną pracą, oraz o zasadach ochrony przed zagrożeniami.

2) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy.

definicja:

"ryzyko zawodowe" - rozumie się przez to prawdopodobieństwo wystąpienia niepożądanych zdarzeń związanych z wykonywaną pracą, powodujących straty, w szczególności wystąpienia u pracowników niekorzystnych skutków zdrowotnych w wyniku zagrożeń zawodowych występujących w środowisku pracy lub sposobu wykonywania pracy.

2. Zasady ogólne

Ogłoszony rozporządzeniem ministra zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. stan epidemii w związku z zagrożeniem wirusem SARS-CoV-2 wywołującym COVID-19 jest nowym wyzwaniem związanym z ochroną zdrowia pracowników. W większości zakładów pracy wirus ten nie jest czynnikiem bezpośrednio związanym z wykonywaniem pracy i jako taki nie był

¹ Przedstawione tu zasady nie obejmują tych miejsc pracy, w których pracownicy realizując swoje zadania są narażeni na bezpośredni kontakt z patogenami, w tym z wirusem SARS-CoV-2 (np. jednoimienne szpitale zakaźne, laboratoria kliniczne i naukowe itp.). W takich przypadkach obowiązują przepisy rozporządzenia MZ z dnia 22.04.2005 wprowadzające postanowienia dyrektywy 2000/54/WE.

dotychczas uwzględniany w przeprowadzanych obligatoryjnie na podstawie ww. przepisów ocenach ryzyka zawodowego. Narażenie zdrowia pracowników w stanie epidemii wymaga obecnie aktualizacji dotychczasowych ocen ryzyka i wprowadzenia dodatkowych środków ochrony.

Aktualizacji oceny ryzyka z uwzględnieniem wirusa SARS-CoV-2 jako czynnika zagrażającego zdrowiu podczas wykonywania pracy można dokonać przez:

- identyfikację miejsc i sytuacji pracy, w których prawdopodobieństwo kontaktu z osobą potencjalnie zarażoną wirusem SARS-CoV-2 lub skażonymi nim przedmiotami i pomieszczeniami jest największe,
- oszacowanie i ocenę ryzyka narażenia na wirus SARS-CoV-2 związanego z powyższymi sytuacjami w miejscu pracy.

W wyniku przeprowadzonej oceny należy ustalić czy i jakie środki prewencji należy stosować w celu ograniczenia ryzyka. Ocena taka powinna zostać udokumentowana oraz udostępniona pracownikom celem świadomego ich uczestnictwa w procesie zapobiegania COVID-19.

3. Identyfikacja miejsc i sytuacji pracy, w których prawdopodobieństwo kontaktu z osobą potencjalnie zarażoną wirusem SARS-CoV-2 jest największe

Do miejsc i sytuacji pracy, w których prawdopodobieństwo kontaktu z osobą potencjalnie zarażoną lub skażonymi nim przedmiotami i pomieszczeniami jest największe należą przede wszystkim:

- miejsca, w których zwyczajowo przebywa lub przemieszcza się równocześnie większa liczba osób, takie jak np. korytarze, windy, pomieszczenia socjalne, toalety;
- stanowiska pracy, na których wykonywane są zadania wymagające równoczesnej pracy lub współpracy kilku osób, przebywających blisko siebie i/lub korzystających z tych samych narzędzi, sprzętów;
- stanowiska pracy, na których wykonywane są zadania wymagające kontaktu z klientami lub innymi osobami z zewnątrz zakładu pracy;
- sytuacje, które wymagają równoczesnego przebywania większej liczby osób w jednym pomieszczeniu, takie jak np. narady, szkolenia, konferencje itp.;

- sytuacje, w których konieczny jest kontakt z osobami na zewnątrz przedsiębiorstwa (delegacje, praca u klientów itp.).

W dokumentacji oceny ryzyka zagrożenia te można opisać na przykład następująco:

- *Kontakt z powierzchniami lub narzędziami, z którymi mogła mieć kontakt osoba zarażona*
 - *Kontakt z osobą zarażoną podczas przemieszczania się na terenie zakładu pracy, w windzie lub na korytarzu*
 - *Kontakt z osobą zarażoną w stołówce*
 - *Kontakt z zarażonym klientem*
- itp.*

Ze względu na różnorodność tych miejsc i sytuacji, a także możliwych do zastosowania środków ochrony dla każdego z nich z osobna należy zarówno oceniać ryzyko oraz ustalić środki ochrony. W przeprowadzeniu identyfikacji miejsc i sytuacji pracy, w których występuje ryzyko zarażeń wirusem SARS-CoV-2 pomocna jest opracowana przez CIOP-PIB ramowa lista kontrolna (uzgodniona z PIP i PIS).

4. Oszacowanie i ocena ryzyka związanego z możliwością kontaktu z osobą zarażoną w określonych miejscach i sytuacjach pracy

Oszacowanie ryzyka zawodowego związanego ze zidentyfikowanymi zagrożeniami polega na ustaleniu:

- prawdopodobieństwa wystąpienia niekorzystnych dla zdrowia i życia pracowników następstw tych zagrożeń,
- ciężkości tych następstw.

W polskiej normie PN-N-18002 „Systemy zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy. Ogólne wytyczne do oceny ryzyka zawodowego” przyjęto szacowanie ryzyka w skali trójstopniowej, jako małe, średnie lub duże (tablica 1).

Tablica 1. Oszacowanie ryzyka zawodowego w skali trójstopniowej wg normy PN-N-18002

	Ciężkość następstw		
Prawdopodobieństwo	Mała	Średnia	Duża
Mało prawdopodobne	MAŁE (1)	MAŁE (1)	ŚREDNIE (2)
Prawdopodobne	MAŁE (1)	ŚREDNIE (2)	DUŻE (3)
Wysoce prawdopodobne	ŚREDNIE (2)	DUŻE (3)	DUŻE (3)

Przy szacowaniu ryzyka zawodowego w skali trójstopniowej do *następstw o małej ciężkości* zalicza się te urazy i choroby, które nie powodują długotrwałych dolegliwości i absencji w pracy, *następstwa o średniej szkodliwości* te urazy i choroby, które powodują niewielkie, ale długotrwałe lub nawracające okresowo dolegliwości i są związane z krótkimi okresami absencji, zaś do *następstw o dużej szkodliwości* takie urazy i choroby, które powodują ciężkie oraz stałe dolegliwości i/lub śmierć. *Mało prawdopodobne* są te następstwa zagrożeń, dla których mała jest szansa wystąpienia podczas całego okresu aktywności zawodowej pracownika, *prawdopodobne* są te następstwa, które mogą wystąpić nie więcej niż kilkakrotnie podczas okresu aktywności zawodowej, zaś *wysoce prawdopodobne* są te, które mogą wystąpić w tym okresie wielokrotnie.

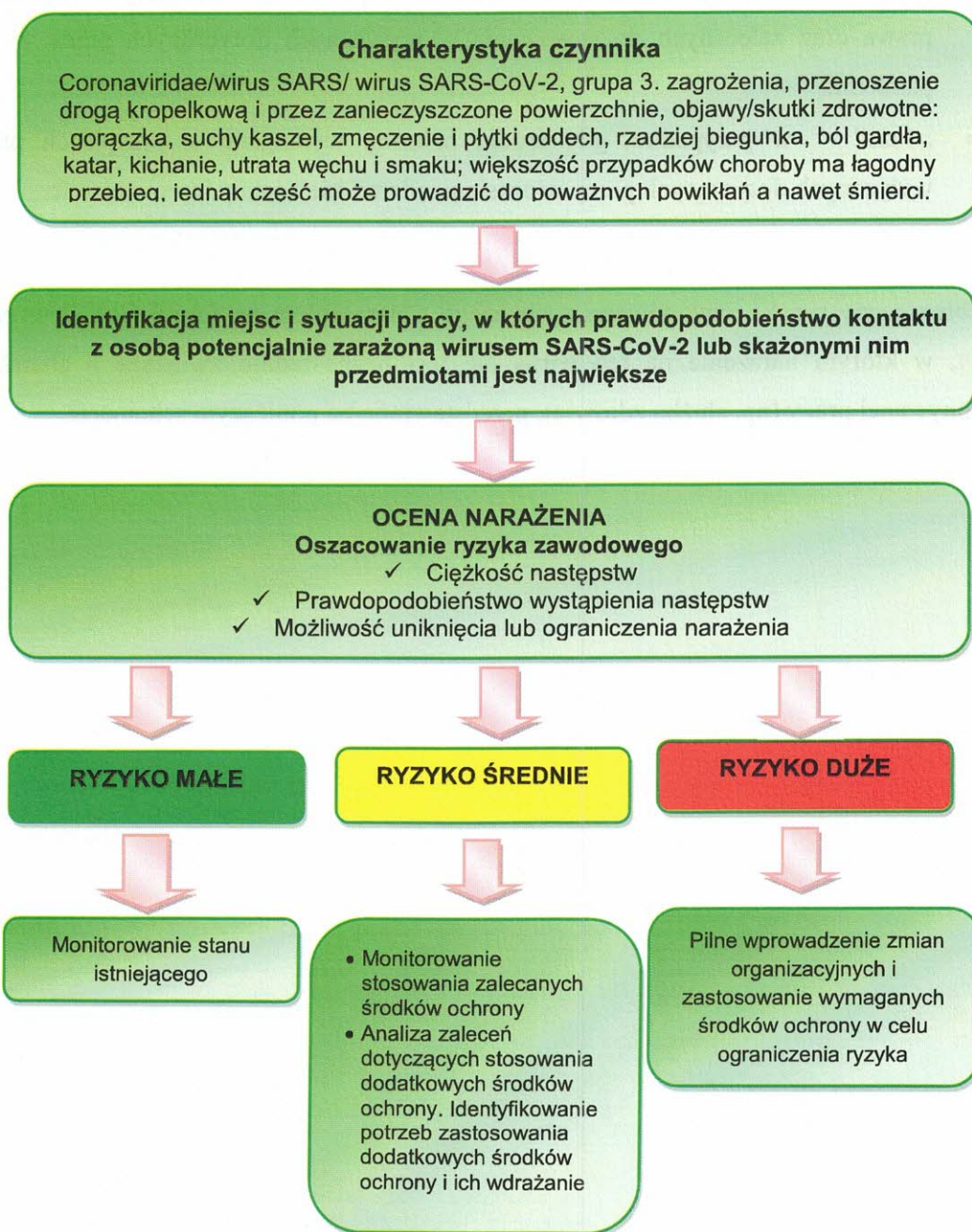
Biorąc pod uwagę dostępne obecnie informacje na temat wirusa SARS-CoV-2 można stwierdzić, że wystąpienie zachorowania w następstwie kontaktu z osobą zarażoną jest wysoce prawdopodobne, a następstwem kontaktu może być choroba powodująca ciężkie dolegliwości i/lub śmierć. W tych warunkach ryzyko jest szacowane na ogół jako „duże” i oceniane jako nieakceptowalne. Aby można je było ograniczyć do poziomu akceptowalnego i oszacować jako „średnie” lub „małe” konieczne jest zastosowanie środków, które pozwalają na zmniejszenie do minimum prawdopodobieństwa narażenia na SARS-CoV-2.

Jeżeli narażenie na SARS-CoV-2 nie jest bezpośrednio związane z wykonywaną pracą, ryzyko wynikające z możliwości kontaktu z osobą zarażoną w miejscu pracy można oszacować jako:

- „małe” - w przypadku, gdy pracownik wykonuje pracę zdalną, a tym samym nie może mieć kontaktu z wirusem w miejscu pracy;

- „średnie” - w przypadku zastosowania środków ochrony wymaganych w przepisach prawa oraz zalecanych do stosowania w wytycznych dotyczących pracy w czasie pandemii;
- „duże” - w przypadku, gdy środki ochrony wymagane w przepisach prawa i wytycznych dotyczących pracy w czasie pandemii nie zostały wprowadzone.

Przebieg oceny ryzyka zawodowego związanego z narażeniem na SARS-CoV-2 w miejscu pracy, w którym narażenie na ten wirus nie jest bezpośrednio związane z charakterem wykonywanej pracy (np. służba zdrowia), przedstawiono na poniższym schemacie.

Rys. Schemat oceny ryzyka zawodowego związanego z narażeniem SARS-CoV-2 w miejscu pracy, w którym narażenie na patogeny nie jest bezpośrednio związane z wykonywaną pracą

Poszczególne etapy oceny ryzyka zawodowego związanego z możliwością zarażenia wirusem SARS-CoV-2 w miejscu pracy, w którym narażenie na patogeny nie jest bezpośrednio związane z wykonywaną pracą oraz planowanie działań dla jego ograniczenia można przeprowadzić z wykorzystaniem ramowej listy kontrolnej przygotowanej przez Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy w uzgodnieniu z Państwową Inspekcją Pracy, dostępnej na stronie internetowej CIOP-PIB pod adresem: <https://www.ciop.pl/CIOPPortalWAR/file/89970/2020051833329&Koronawirus-zalecenia-ogolne-2020-05-18.pdf>. Na stronie tej znajdują się także komunikaty dotyczące środków ochrony indywidualnej i zbiorowej przed zarażeniem wirusem SARS-CoV-2.

Opracowano w CIOP-PIB:

Zakład Zagrożeń Chemicznych, Pyłowych i Biologicznych

Kierownik: dr Małgorzata Pośniak

Zakład Zarządzania Bezpieczeństwem i Higieną Pracy

Kierownik: dr inż. Zofia Pawłowska

